

Nr 64

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1957/58, i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Statens allmänna fastighetsfond

1:o) **Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 23, punkt 1, s. 2 och 3 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementets ärenden för den 3 januari 1957) framlagda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

2:o) **Vissa byggnadsarbeten för fångvården.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 3—25) föreslagit riksdagen att till Vissa byggnadsarbeten för fångvården för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 15 900 000 kronor.

Departementschefen anför, att arbetena med fullföljande av 1950 års principbeslut om en nydaning av fångvårdens hela anstaltsbestånd nu fortskridit så långt, att avsevärda belopp bör kunna investeras i en rad olika byggnadsföretag. Emellertid har situationen i hög grad komplicerats av att det uppkommit en hastig och mycket stor ökning av fångantalet. En stark stegring i fångbeläggningen inträdde nämligen under det sista kvartalet 1955, och denna stegring har under hela år 1956 visat sig bestående och än mera ökats. Den rådande överbeläggningen särskilt på de slutna anstalterna har medfört stora svårigheter för fångvårdsarbetet. Det är därför synnerligen angeläget att på olika vägar stärka fångvårdens resurser.

I första hand bör pågående byggnadsverksamhet enligt de beslut som riksdagen redan tidigare har fattat fullföljas och såvitt möjligt påskyndas. Enligt beslut vid 1954 års riksdag skall vid säkerhetsanstalten Hall utföras en tillbyggnad för 1 200 000 kronor och enligt beslut vid 1955 års riksdag skall samma anstalt ytterligare successivt utbyggas för en kostnad av

10 175 000 kronor, tillhoppa sålunda 11 375 000 kronor. Vid 1955 års riksdag beslöts även att till Hall skulle uppföras två sidoanstalter i Mariefred och Hällby för 4 600 000 kronor vardera. De angivna kostnadsuppgifterna grundade sig på preliminära beräkningar av byggnadsstyrelsen. Fångvårdens byggnadskommitté har uppgivit att kostnaderna numera av byggnadsstyrelsen beräknas i prisläget den 1 juli 1956 för byggnadsverksamheten på Hall till 13 000 000 kronor och för varje sidoanstalt till 4 630 000 kronor. Härtill kommer kostnaderna för uppförande av personalbostäder för den personal, som på grund av sin tjänst måste bo i de båda sidoanstalterna, vilka kostnader beräknas till 470 000 kronor vid vardera anstalten. Totalt beräknas kostnaderna således till 23 200 000 kronor. Härav har å riksstaten för budgetåren 1954/55—1956/57 anvisats sammanlagt 5 700 000 kronor, varför det återstående medelsbehovet — såvitt nu kan bedömas — uppgår till 17 500 000 kronor.

I enlighet med vad som förutsattes vid frågans behandling år 1955 har utredning igångsatts rörande möjligheterna att på annat sätt än genom tjänstebostäder bereda bostad åt den övervägande delen av personalen vid Hall och sidoanstalterna. Det har uppdragits åt kommittén att fullfölja denna utredning. Då kommittén nu icke upptagit kostnader för andra bostäder än sådana som under alla förhållanden blir nödvändiga vid sidoanstalterna, torde ej något vara att erinra mot att denna kostnad tages i beräkning. Departementschefen har icke heller i övrigt funnit något att erinra mot kommitténs kostnadsberäkningar. Det anses emellertid numera föreligga anledning att medelsåtgången under nästa budgetår för nybyggnad på Hall kommer att bli mindre än vad kommittén har räknat med. Därför tillstyrkes att medel beräknas för byggnadsverksamheten vid Hall och sidoanstalterna under budgetåret 1957/58 med 7 185 000 kronor.

Vid ungdomsanstalten Skenäs pågår ombyggnad enligt beslut av 1955 års riksdag. Kostnaderna skulle enligt då angivna beräkningar uppgå till 2 800 000 kronor, vari dock icke ingick kostnader för tillgodoseende av vattenbehovet. Kommittén uppger nu totalkostnaden i prisläget den 1 juli 1956 till 3 000 000 kronor, varav 200 000 kronor belöper på vattenförsörjningen. Då 1 500 000 kronor står till förfogande enligt beslut vid 1955 års riksdag, anses nu återstående 1 500 000 kronor böra beräknas.

Vid 1956 års riksdag anvisades 1 290 000 kronor till ersättningsanstalt för kvinnofängelset i Växjö m. m. Av dessa medel har 1 040 000 kronor åtgått för förvärv av egendomen Hinseberg i Frövi kommun, medan återstoden 250 000 kronor använts dels till utredning och ritning rörande planerad ombyggnad på egendomen och dels till sådana byggnadsarbeten, som icke föregriper ett ställningstagande till anstaltens framtida utformning.

Fångvårdens byggnadskommitté har i ett den 10 oktober 1956 avgivet betänkande (stencilerat) framlagt detaljerat förslag till ombyggnad av Hinseberg till en modern, differentierad kvinnoanstalt. Förslaget kommer senare att föreläggas riksdagen. I avbidan därpå beräknas för nästa budgetår till byggnadsverksamhet på egendomen under förevarande anslag ett preliminärt belopp av 1 300 000 kronor.

Kungl. Maj:t har i enlighet med riksdagens beslut förvärvat ett område i Skogome i Säve kommun och där låtit igångsätta en första utbyggnad av permanent centralanstalt för västra anstaltsgruppen med slutna avdelningar för 100 intagna, ägnad att tills vidare användas som provisoriskt häkte för Göteborgstrakten. För markförvärvet har åtgått 367 000 kronor och byggnadskostnaderna beräknas till 2 490 000 kronor eller sålunda tillhoppa i runt tal 2 850 000 kronor.

Även i fråga om uppförandet av en permanent sluten sidoanstalt i Tidaholm för 150 intagna innebär de av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna en tillämpning av riksdagens beslut år 1956. Markförvärvet för anstalten har kostat 275 000 kronor och byggnadskostnaden är enligt föreliggande beslut beräknad till 5 100 000 kronor. Då häri icke ingår verkstäder, varom Kungl. Maj:t förklarar sig vilja framdeles meddela beslut, torde totalkostnaden komma att stiga till 6 700 000 kronor. Härav beräknas ett belopp av 5 200 000 kronor åtgå fram till utgången av budgetåret 1957/58. Den summa som nu bör tagas i beräkning under anslaget utgör alltså tillhoppa 5 475 000 kronor.

Enligt kommitténs förslag skulle en liknande anstalt upprättas i Norrtälje. Frågan härom behandlades av statsutskottet vid 1956 års riksdag. Utskottet uttalade att åtskilliga omständigheter talade för att förlägga en 150-mannaanstalt till Norrtälje. Utskottet ansåg sig dock icke ha kunnat bilda sig någon bestämd åsikt i denna fråga. Enligt departementschefens mening är det tillrådligt att något avvakta utvecklingen, innan detta byggnadsföretag igångsättes. Då emellertid den för anstalten avsedda tomten i Norrtälje synes vara lämplig för fångvårdsändamål över huvud taget och således eventuellt även för en anläggning av annat slag, föreslår departementschefen, att den likväl får förvärvas och att härför beräknas ett belopp av 220 000 kronor. I avbidan på ytterligare utredning om dess framtida användning föreslås den få tills vidare användas t. ex. för en provisorisk barackförläggning för rattfylleriklientel och andra korttidsintagna. Den starka ökningen även av sådana intagna gör det nämligen nödvändigt att också anordna dylika enklare anläggningar, som snabbt kan färdigställas. Tillgängliga medel föreslås enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få användas för upprättande av en sådan anläggning.

I en av fångvårdens byggnadskommitté den 14 december 1956 avlämnad framställning föreslår kommittén att en fastighet i Ulriksfors i Jämtlands län, med därå uppförda fabrikslokaler som tillhör Ulriksfors Väveri AB, skall förvärvas för fångvårdsändamål och att ombyggnadsarbeten där skall utföras för att få byggnaderna lämpade för detta ändamål. Kostnaderna för förvärvet uppgår till 600 000 kronor, medan byggnadskostnaderna uppskattas till 2 025 000 kronor. Enligt beslut den 21 december 1956 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fångvårdsstyrelsen att förhyra fabrikslokalerna den 1 januari—14 mars 1957. Förslaget om förvärv av anläggningen och byggnadsarbeten vid denna anmäler departementschefen senare. För närvarande beräknas kostnaderna för förvärvet och för byggnadsarbetena preliminärt till 2 625 000 kronor.

Efterforskningar efter lämpliga, friställda byggnader eller anläggningar, där mera provisoriska fångförläggningar skulle vid behov kunna anordnas, pågår. För att möjliggöra för Kungl. Maj:t att anordna dylika förläggningar anses en summa av 1 500 000 kronor bära beräknas under anslaget; skulle medlen icke erfordras för detta ändamål, föreslås de i stället få tagas i anspråk för den beslutade byggnadsverksamheten på Hall samt i Mariefred, Hällby och Tidaholm.

I skrivelse den 19 november 1956 har 1956 års eftervårdsutredning föreslagit Kungl. Maj:t att godkänna ett av utredningen träffat köpeavtal rörande en fastighet i Nacka stad, avsedd att användas såsom en frigångs-avdelning i anslutning till centralanstalten Långholmen. Kostnaderna för köpet och vissa smärre ändrings- och reparationsarbeten uppgår till sammanlagt 165 000 kronor. Då det är önskvärt att ett frigångshem av detta slag skall kunna upprättas, bör den angivna summan tagas i beräkning under anslaget.

Liksom i kapitalbudgeten för nu löpande budgetår bör medel anvisas till personalbostäder vid kolonier. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av fångvårdsstyrelsen bestämma om utplaceringen av dessa bostäder på olika kolonier. Vid anmälan av denna fråga år 1956 anförde departementschefen att de beräknade kostnaderna för bostadshusen syntes vara alltför höga, varför i fortsättningen alla ansträngningar borde inriktas på att bringa dessa kostnader i närmare överensstämmelse med de belåningsvärden som Kungl. Maj:t fastställt för egnahemslån till en- och tvåfamiljshus. Samma förutsättningar bör gälla även för den medelsanvisning som nu begäres. Då Kungl. Maj:t emellertid ännu icke tagit ställning till frågan om uppförande av de personalbostäder, för vilka medel beräknats av 1956 års riksdag, beräknas nu samma belopp, nämligen 380 000 kronor.

Frågan om en ombyggnad av personalbostadshus på kolonien Orretorp föreslås av Kungl. Maj:t få tillgodoses i den mån tillgängliga medel förslår.

Kommittén har beräknat kostnaderna för kommitténs egen verksamhet under budgetåret 1957/58 till 350 000 kronor. I denna summa ingår utrednings- och ritningsarbeten. I vad mån sådana kostnader behöver beräknas särskilt, och alltså icke ingår i kostnaden för visst byggnadsföretag, beror på om detta kommer till utförande eller ej. Då alltså uppskattningen av beloppet är i viss mån osäker, föreslås att till utredning, ritning m. m. beräknas ett belopp av 200 000 kronor.

Enligt det nu anförda skulle det sammanlagda medelsbehovet uppgå till 23 400 000 kronor.

Med hänsyn till redan fattade beslut, till byggnadsverksamhet som igångsatts eller planerats och framför allt till det trängande behovet att så snabbt som möjligt få tillskott av nya anstaltsutrymmen torde emellertid behov föreligga av en del av de angivna medlen under löpande budgetår. Enligt vad kommittén anført beräknas medelsåtgången vid ombyggnadsarbetet till

Skenäs under budgetåret överstiga tillgängliga medel med 440 000 kronor. För markinköp och byggnadsverksamhet under löpande budgetår erfordras vidare för anstalten i Skogome 2 500 000 kronor, för anstalten i Tidaholm 2 275 000 kronor och för anstalten i Ulriksfors beräknade 1 900 000 kronor. Härtill kommer för frigångshem 165 000 kronor och för inköpet av tomten i Norrtälje 220 000 kronor. Sammanlagt erfordras således ett belopp av 7 500 000 kronor. Å andra sidan bör emellertid ett för Skogomeanstalten disponerat belopp av 1 200 000 kronor på det år 1956 beslutade reservationsanslaget till anskaffning och utrustning av förläggningar överföras till det nu behandlade anslaget till vissa byggnadsarbeten till fångvården. Dessa medel står alltså till förfogande för de nu avsedda utgifterna. I enlighet härmed anses alltså ett belopp av 6 300 000 kronor böra begäras på tilläggsstat. För budgetåret 1957/58 bör följaktligen medel under anslaget begäras med (23 400 000 — 7 500 000) 15 900 000 kronor.

Med avseende å den i det föregående angivna fördelningen förutsättes få gälla, att den icke skall vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas rationella bedrivande eller eljest ur ekonomiska synpunkter kan finnas lämpligt föreslås enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst, av riksdagen godkänt ändamål kunna ske under förutsättning dels att medel finnes disponibla under anslaget och dels att den av statsmakterna godkända kostnadsramen för ändamålet i fråga icke överskrides. I den mån som förutsatts kostnaderna för personalbostäder kan nedbringas, bör överskottet i första hand tillföras utbyggnaden av Hall jämte sidoanstalter.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ollén m. fl.* (I: 249) och den andra inom andra kammaren av herr *Rylander m. fl.* (II: 332) har hemställts, att riksdagen måtte vid behandlingen av bilagan 23 till statsverkspropositionen (punkten 2) uttala, att de av Kungl. Maj:t äskade beloppen skall omdisponeras i enlighet med vad i motionerna anförts.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen I: 249.

Utskottet. Vid besök på platsen hösten 1956 har utskottets tredje avdelning besiktigt lokaliteterna för den numera anordnade fångvårdsanstalten i förutvarande K 2-kasernerna i Hälsingborg. Utskottet får härjämte erinra, att utskottet i sitt utlåtande nr 59 tillstyrkt förslaget från fångvårdens byggnadskommitté om inrättande av en fångvårdsanstalt i Ulriksfors.

Vid behandlingen förra året av nybyggnadsprogrammet för fångvården fann utskottet det icke möjligt att bilda sig någon bestämd åsikt beträffande ett förslag att förlägga en ny större anstalt till Norrtälje. Departementschefens ståndpunkt att man bör något avvakta utvecklingen, innan denna fråga på nytt aktualiseras, finner utskottet välbetänkt. Då emellertid den för anstalten avsedda tomten, enligt vad departementschefen anfört, synes lämp-

lig för fångvårdsändamål över huvud taget, tillstyrker utskottet att medel nu beräknas för förvärv av densamma.

Övriga av departementschefen förordade förslag avser i huvudsak att möjliggöra ett fullföljande av de beslut, som riksdagen tidigare fattat. Genom representanter för byggnadskommittén och fångvårdsstyrelsen har utskottet erhållit en närmare redogörelse för den pågående byggnadsverksamheten samt för de olika åtgärder som å omse håll planeras för att öka tillgången på anstaltsutrymmen. Att döma av de erhållna uppgifterna synes byggnadsverksamheten utveckla sig i stort sett tillfredsställande. Beträffande planlägningsarbetet har utskottet emellertid funnit anledning ifrågasätta huruvida icke en mer enhetlig planering, i varje fall när det gäller anskaffande av slutna vårdplatser, bör eftersträvas. Enligt utskottets mening synes det böra övervägas att låta byggnadskommittén få hand om samtliga de frågor, som rör planering och anordnande av slutna platser.

Beträffande det av departementschefen anmälda medelsbehovet har riksdagen tidigare å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisat ett belopp av 6 300 000 kronor. Enligt departementschefens beräkningar skulle sålunda för nästa budgetår behöva anvisas 15 900 000 kronor. Med hänsyn till det trängande behovet att få fram nya anstaltsutrymmen tillstyrker utskottet att anslaget uppföres med det föreslagna beloppet.

Vad slutligen angår den i motionerna I: 249 och II: 332 föreslagna disponeringen av anslaget anser utskottet i likhet med departementschefen att bindande föreskrifter icke bör uppställas för medlens disposition, utan att dessa bör få tagas i anspråk på det sätt som bäst gagnar syftet att få fram största möjliga antal platser på kortast möjliga tid.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för fångvården* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 15 900 000 kronor;

II. att motionerna I: 249 och II: 332 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

3:0) **Ersättningsanstalter för Långholmen, m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 26) samt under erinran, att medelsanvisningen avses för fortsatt utrednings- och förberedelsearbete beträffande de anstalter som är avsedda att ersätta Långholmen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättningsanstalter för Långholmen m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Stockholm den 2 april 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 65.

Reservation

vid *punkten 2* (Vissa byggnadsarbeten för fångvården) av fröken *Elmén*, som under förutsättning av bifall till den vid utskottets utlåtande nr 59 fogade reservationen ansett att

dels sista meningen i det stycke i utskottets yttrande på s. 5, som börjar med »Vid besök» och slutar med »i Ulriksfors», bort ha följande lydelse:

»Utskottet får därjämte erinra att utskottet i sitt utlåtande nr 59 i anledning av förslaget från fångvårdens byggnadskommitté tillstyrkt att en fångvårdskoloni för 50 intagna anordnas i Ulriksfors.»

dels ock att till det stycke i utskottets yttrande på s. 6, som börjar med »Vad slutligen» och slutar med »möjliga tid», bort fogas text av följande lydelse:

»Dock bör de medel, som inbesparas på grund av den av utskottet föreslagna mindre utformningen av Ulriksforsanstalten, ställas till fångvårdsstyrelsens förfogande för anskaffande av välbelägna andra anstalter.»